

Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Özelliklerini Kullanımlarının ve Gündelik İletişimlerine Etkisinin Araştırılması

Research on the Use of Mobile Phone Features by University Students and Its Impact on Their Communication Practices in Everyday Life

İlknur Aydoğdu Karaaslan¹
Leyla Budak²

Özet

Teknoloji, her alanda olduğu gibi haberleşme alanında da hızla ilerlemektedir. Bu durum diğer yaş gruplarına göre daha çok bu teknolojileri kullanan gençlerin iletişim alışkanlıklarına da etki etmekte, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle günlük yaşamdaki bilgi, haber, görüntü ve ses aktarımı da değişmekte, dolayısı ile iletişim araçlarındaki değişim, insanların yaşam biçimlerini büyük oranda etkilemektedir. Günümüzde bilgisayar teknolojisinden sonra gelen cep telefonu teknolojisi, iletişim teknolojileri içinde en fazla gelişme gösteren mobil iletişim biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmada; Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde okuyan öğrencilerin, cep telefonu özelliklerini kullanımları ve iletişim süreçlerine etkileri araştırılmaktadır. Ayrıca, araştırmada, cep telefonu kullanımının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediği de ortaya konmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cep Telefonu, İletişim Teknolojisi, Mobil İletişim, Üniversite Öğrencileri

Abstract

Technology rapidly advances in the field of communication just as in all the other fields. these advancements affect the communication habits of young adults, who tend to use these technologies more than other age groups. Advances in information and communication technologies change the way through which information, news, images and audio are transferred and these changes in the means of communication highly influence people's lifestyles. Trying to keep up with the computer technology, mobile phone technology is one of the most developed fields of communication technologies. This study focuses on the use of mobile phone features by Ege University students and its impact on their communication practices in everyday life. Another aspect of this research is to reveal if the use of mobile phone technology, which is one the most important technologic advancements of our era, varies by gender.

Key Words: Mobile Phone, Communications Technology, Mobile Communication, University Students

---

¹ Yrd.Doç.Dr. Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Bilişim Anabilim Dalı, e-posta: ilknur.karaaslan@ege.edu.tr

² Yrd.Doç.Dr. Ege Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, e-posta:leylabudak@yahoo.com

1.GİRİŞ

İletişim alanındaki gelişmeler, dünyadaki fiziki mesafeleri ortadan kaldırmıştır. İletişim alanındaki en önemli gelişmelerden biri cep telefonu teknolojisi olmuş, dünya genelinde giderek artan cep telefonu kullanımı, birçok iletişim kolaylığını beraberinde getirmiş ve günlük yaşamları önemli ölçüde etkilemiştir. Cep telefonu hayatımıza ilk girdiğinde sadece mobil olma ve iletişimi yaşamın her alanına her saniye taşıyabilmesi özelliği ile ön plana çıkarken, günümüzde bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle cep telefonundaki birçok farklı özellikler de dikkat çekmeye başlamıştır.

Yeni kuşak cep telefonları, internete bağlanma ve mobil veri aktarımından, birçok farklı teknolojik cihazla mümkün olan multimedya olanaklarına da imkân sağlamaktadır. Bilgisayar, mp3 dinleme, video kamera kaydı, fotoğraf makinası özelliği, ajanda tutma, bankacılık işlemlerinin yapıldığı ATM gibi farklı teknolojilerin tüm özelliklerini kapsayan mobil iletişim, çok erken yaşlarda kullanılmaya başlanmaktadır. 1990'lı yılların ortalarında Türkiye'deki cep telefonu teknolojisi ve pazarı dikkate değer oranda ön planda olurken, 2000'li yıllarda dünyada en büyük pazarlardan biri haline gelmiştir. Önemlisi, cep telefonları teknolojisi, sadece sosyo-ekonomik düzeyi yüksek kişiler tarafından değil, orta ve daha düşük sınıflarda da kullanılmaya başlanmıştır (Özcan&Koçak, 2003:241) Türkiye'deki Nokia yetkilerinin verdiği bilgiye göre, cep telefonunda hedef kitle 15 yaş üstüdür; ancak yapılan araştırmalarda cep telefonu kullanımının 12 yaşa kadar indiği belirlenmiştir. Türkiye'deki GSM operatörlerinin aktif abone sayılarının arttığı görülmekte, genç nüfusa sahip olan ülkemizde pazarın gelişimi açısından önemli bir potansiyel olduğu belirtilmektedir (Özaydın, 2010:45). Cep telefonu modeli, sosyo-ekonomik düzeye ilişkin bir gösterge olarak kabul edilmekte bir diğer yandan, günümüz dünyasında artık cep telefonları günlük yaşamda, bireylerin yanlarından ayırmadığı, bütçesi ne olursa olsun herkesin sahip olduğu cihazlar haline gelmektedir.

Başka bir ifadeyle; cep telefonu beraberinde birçok olanaklar sunduğu ve çok yaygın olduğu için bireylerin günlük yaşamlarında vazgeçilmez olarak görülmektedir. Prometheus Danışmanlık Hizmetleri'nin yaptığı araştırmaya göre gençlerin hayatta kaybetmekten en çok korktukları eşyanın %91 ile cep telefonu olduğu ortaya çıkmıştır (Telekom Haber, 2008). Üniversite öğrencilerinin cep telefonu satın alma ve kullanımını etkileyen faktörlerin belirlenmesine yönelik yapılan bir başka araştırmada, öğrencilerin yaklaşık % 90'ının cep telefonu kullandığı görülmüş buna karşılık sadece , % 10'luk bir kesimin cep telefonu kullanmadığı belirlenmiştir (Gülmez, 2005). Cep telefonları, günlük hayatımızda önemli iletişim teknolojisi olup insan ilişkilerini ve etkileşimlerini dolaylı ve dolaysız birçok yönden etkilemektedir (Chen, Katz, 2009:179). Uygulamalar incelendiğinde, cep telefonları ve kullanıcılarının karşılıklı olarak birbirlerini etkilediği görülmektedir. Çelik(2011), Türkiye'de cep telefonlarının kullanımı yeni şekillerde çağdaşlığın, modernliğin göstergesi olarak görülmekte, daha yeni cep telefonları daha fazla olanağa sahip iletişim olanaklarını beraberinde getirmektedir.

Belirtildiği gibi cep telefonu, vazgeçilmez olarak görülmekte ayrıca özellikle öğrenciler için artık tek hat da yeterli olmamaktadır. Çünkü GSM operatörlerinin yapmış olduğu kampanyalar, bireyleri daha fazla hat kullanmaya teşvik etmektedir. Daha önceleri, faturalı hatlarla başlayan GSM kullanımı, teknolojinin hızlı gelişmesi ve rakip operatörlerin ortaya çıkmasıyla kontrollü şebeke kullanımı da yaygın hale gelmiştir. Yapılan bir araştırmada, üniversite öğrencilerinden hem erkek hem de kız öğrencilerin büyük çoğunluğunun kontrollü

hattı tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Çünkü kontrollü hatların fiyatları düşük ve kampanyaları faturalı hatlara göre daha yaygındır. Ayrıca, faturalı hat kullanan öğrencilerin, kontrollü hat kullananlara göre yaklaşık iki kat daha fazla cep telefonu harcamasında buldukları tespit edilmiştir (Özer, Özçomak & Oktay ,2005). Çünkü faturalı hatların ödemesi, vergilerle beraber artmaktadır. Dolayısı ile öğrenciler bütçelerine göre aldıkları kontör miktarları kadar konuşmayı tercih etmektedirler.

Bireylerin özellikle üniversite gençlerinin hayatında önemli bir yere sahip olan cep telefonları, gündelik iletişimlerini de etkilemektedir. Bazı insanlar her an cep telefonu açık tutarken bazıları kısıtlı olarak kullanımı tercih etmektedirler. Teknolojinin getirdiği yenilikler, gençlerin bu teknolojilere adapte olmalarını sağlasa da, günlük iletişimleri bazı yönlerden olumsuz etkilediği de düşünülmektedir. Gelecekte de iletişim teknolojilerindeki değişim ve yeniliklerin bireylerin yaşam biçimlerini de büyük oranda etkileyeceği düşünülmektedir.

2.CEP TELEFONLARI ÜZERİNE ÇEŞİTLİ ARAŞTIRMALAR

Mobil kablosuz teknoloji, kullanıcılara zaman ve mekan kısıtı olmaksızın sürekli ağ bağlantılarına erişmeyi ve hareketliliği sağlar (Kim, Mims& Holmes,2006:78). Ayrıca mobil iletişim, kullanıcıların aileleri, çocukları ve arkadaşları arasında doğrudan ve özel iletişim olanakları sağlamaktadır Ling(2004). Pew Research Center tarafından yapılan bir araştırmada, Amerika'daki telefon kullanıcılarının %26'sı cep telefonsuz yaşamayacaklarını (Chen& Katz ,2009:180) belirtmişlerdir. Aslında bu durum sadece Amerika'da değil, tüm dünyada görülmektedir. Çünkü son dönemlerde cep telefonlarındaki ilave uygulamalar öğrencilere cazip gelmektedir. Ayrıca söz konusu uygulamalar bir takım kampanyaları da içermektedir.

1980 yılında sosyal hayata dijital teknolojiler yerleşmeye başlamıştır. O tarihten sonra doğan genç popülasyon yeni jenerasyonu oluşturmaktadır(Jones, Ramanau ,Cross& Healing G. 2010:722). Dolayısı ile günümüzde üniversite öğrencileri, teknolojiyi takip eden ve elektroniğe alışkın gençlerdir. Öğrenciler, eskiden sırt çantalarında taşıdıkları eşyaları şimdi teknolojinin değişmesiyle laptop, cep telefonu, notepad gibi farklı teknolojik ortamlarda taşıyabilmektedirler. Cep telefonu, başlangıçta sadece ses iletişimi iken sonra metin ve resim değişimi, kamera, internet ve kablosuz erişim, müzik dosyalarını dinleyebilme gibi birçok özelliklere sahip olmuş ve bu durum özellikle genç kesim tarafından büyük ilgi ile takip edilmiştir. Üniversite öğrencileri, yaşlı kuşaklara göre daha rahat klavye kullanmakta, daha rahat bilgisayar ekranını okumakta ve birçok teknolojik yeniliğe adaptasyon açısından da yaşlı jenerasyonlara göre daha aktif durumda olmaları ile (Oliver & Goerke, 2007) ön plana çıkmaktadırlar. Çünkü genç kuşak gündelik yaşamlarında teknolojiyi kullanmayı fazlasıyla benimsemekte, dolayısıyla da gençler gelişen yenilikleri toplumun her kesiminden daha önce takip etmektedirler.

Sosyal hayatta cep telefonlarıyla etkileşim, dünyanın birçok bölgesinde çocukluk döneminden başlamaktadır. Sosyal hayatın şeklini değiştiren tipik teknolojiler olarak cep telefonu sosyal sınırları ve var olan formları ortadan kaldırmaktadır. Zaman ve mekân kısıtı olmadığından bireyler SMS (kısa mesaj) ile mesaj gönderebilir. Bireyler arasında e-posta kullanımı oldukça yaygın olup gerek mobil iletişim olanakları (SMS, cep tel vb.) gerek E-posta yolu ile herkes zamandan ve mekândan bağımsız iletişim kurabilmektedir.(Ito, Okabe, <http://citeseerx.ist.psu.edu>). Bugünün çocukları ve yetişkinleri arasındaki başlıca fark, çocukların cep telefonu

sahipliğine erken yaşta başlaması ve bu teknolojilere erken yaşta alışmasıdır. 2002 yılında Wireless World Forum's Mobil Gençlik Raporu'na göre, 15-19 yaş arasındaki gençliğin cep telefonu sahipliği, Amerika'da %40, Kanada'da %52, Avustralya'da %65, İspanya'da %72, Fransa'da %81, Almanya'da %87, İsveç'te %91'dir (W2F, 2002) oranında olduğu görülmektedir.

Pew Araştırma Kuruluşu'na göre bugün Amerika'da 12-17 yaş grubundaki gençlerin yüzde 75'inin cep telefonu mevcut olup 2004 yılında bu oran yüzde 45'tir. Gençlerin yüzde 72'si ya da kullanıcıların yüzde 88'i, cep telefonlarını arkadaşlarına mesaj göndermek için kullanmaktadır; 2006 yılında bu amaçla kullanım oranı yüzde 51'di. Gençler arasında cep telefonu kullanımı ve mesajlaşma artarken kaygı uyandıran bir konu ise her yıl 4 binden fazla gencin, araçta cep telefonu kullandıkları için yaptıkları trafik kazalarında ölmesi olmuştur (<http://www.usakgundem.com/haber/56391>). Bir başka cep telefonu kullanımına yönelik araştırmada Green (2001), mobil telekomünikasyon teknolojilerinin yayılmasında tüketicilerin rolünü araştırmış, mobil teknoloji kullanıcıları ve tüketim üzerine yapılan araştırmada, endüstri ve akademide cep telefonu kullananların mevcut tüketici davranışları tartışılmıştır. Green, mobil telefonların tüketimi, yayılımı ile bilgilerin, gündelik yaşamda tüketicilerin kullanım süreçleri ve içerikleri araştırılmaksızın anlaşılamayacağını ortaya koymuştur.

Licoppe & Heurtin (2001) ise mobil telefon kullanıcıları üzerinde gerçekleştirdikleri bir araştırmalarında mobil teknolojilere erişim ve iletişimi incelemişlerdir. 1997 yılının Kasım ve Aralık ayında 1000 kişi üzerinde yapılan bu çalışmada, katılımcıların %40'ının özel amaçlı olarak cep telefonunu kullandığını, %40'ının da profesyonel ve özel amaçlı ikili amaçlı olarak kullandığını bulmuşlardır. Çalışmaya katılanların %55'si erkek, %45'i kadındır. %8'i 20, %24'ü 30, %22'si 40 yaşın altında iken, %19'u 50 yaşın üzerindedir (Licoppe & Heurtin, 2001:100). Licoppe & Heurtin'e göre mobil telefonların karşılıklı etkileşimli olması, personel yönetimi ilişkilerinde de önem taşımaktadır. Cep telefonu teknolojisi, ilişkileri yönetmek ve harekete geçirmek için çeşitli olanaklar sağlamakta ayrıca mobil telefonlar, profesyonel ilişkilerin yönetilmesinde yeni bir kaynak olmaktadır.

2005 yılında Charles Sturt Üniversitesi'nde yapılan bir çalışmada mobil telefon sahipliğinin öğrencilerde %99 oranında olduğu görülmektedir. Bu durum, cep telefonunun öğrencilerin hayatlarında vazgeçilmez bir araç olduğu düşüncesini güçlendirmektedir. Öğrencilerin %55'i ilk seçim olarak SMS'i, %30'u cep tel ile konuşmayı, %11'i sohbet etmeyi, %4 'ü e-posta kullanmayı tercih etmektedir. Bayanların %57'si SMS kullanırken, erkeklerin %16'sı SMS kullanmaktadır (Caroll, 2005:6). 2005'de Japonya'da yapılan bir araştırmada ise 333 öğrenciden 194'ünün cep telefonundan e-posta uygulamasını kullandığı görülmüştür. (Thornton & Houser, 2005). 32 kolej öğrencisi üzerinde 2001 yılında yapılan bir başka araştırmada yine Amerika'da cep telefonunun modern zamanlarda gerekli olduğu, kullanımda maliyetin etkili olduğu, bağımlılık yaptığı, negatif etkilerinin olduğu ve fonksiyonel olduğunu ortaya çıkarmıştır. Öğrencilerin %36.6'sı caddede, %34.1'i evde, %16.7'si okulda, %9.22'si arabada, %2.3'ü alışverişte cep telefonu kullanmaktadır. Öğrencilerin cep telefonunu kimlerle konuştuğuna bakıldığında, %41'i arkadaş ilişkilerinde, %32.4'ü erkek ve kız arkadaşı , %32.1'i aile üyeleri, %6.8'i sınıf arkadaşları ile konuşmaktadır (Aoki & Downes, 2003:350). Araştırmada öğrencilerin %51.1'i her arama yaptıklarında 5-15 dk. arası konuşmakta oldukları görülmektedir. Amerika'da ilk ergenlik çağında yedi okulda gerçekleştirilen ve toplam 351 öğrenciye uygulanan bir çalışmada, kızların %71'i erkeklerin %60'ının cep telefonuna sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Kızların %63'ü erkeklerin %48'i her zaman cep telefonunu yanlarında taşımaktadır (Davie, Panting & Charlton, 2004). Yapılan bir başka çalışmada,

Japonya'da öğrencilerin %94'ü mobil e-posta kullanırken, genel toplum içinde bu oran %75.2'dir. Dolayısı ile genç nüfus, mobil e-posta kullanmada genel popülasyondan ayrılmaktadır. Bir günde öğrencilerin %91.7'si 5 mesaj göndermekte olup bu oran genel nüfus içinde %68.1'dir (Ito, Okabe, <http://citeseerx.ist.psu.edu>). Öğrencilerin %92.3'ü mesajı alır almaz cevap vermekte; bu orandan da anlaşıldığı gibi öğrencilerin iletişimi kesintisiz ve anında sürdürmeye eğilimli oldukları görülmektedir.

Mobil teknolojilerin kullanımı özellikle Asya ülkelerinde giderek yaygınlaşmaktadır. Telefon kullanımı, 1995 yılında %9.7 iken, 2004 yılında %55.9 olarak artmıştır. (<http://www.cmc.gov.my>). 2005 yılında Asya ülkelerinin en büyük kablosuz telefon kullanıcılarına sahip ülkeler olduğu belirlenmiş ve yaklaşık 600 milyon kullanıcı olduğu saptanmıştır. Kullanıcıların %74'ü günde en az bir kez mesaj göndermektedir (Mayer, 2002:38). Çin Telekom'unun verdiği bilgilere göre, 2003 yılında dakikada ortalama 7000 mesaj olmak üzere 220 milyar metin mesajı gönderilmiştir. Aynı yıl Hong Kong'da bir üniversite de yapılan araştırmada ise öğrencilerin %66.4'ü cep telefonu kullanmakta %33.6'sı kullanmamaktadır (Leung1, 2007:116). Bu ülkelerden biri olan Japonya'da, 2001 yılında 12 ve 69 yaşları arasında 1878 kişi üzerinde yapılan araştırmaya göre, Japonya'da mobil kullanıcıların oranı %75'dir (Hashimoto, 2002). 1987'de %25 olan mobil telefon sahipliğinin 2002 yılında bu orana ulaşması Japonya'daki mobil telefona uyumun hızını göstermektedir. Aynı araştırmaya göre, mobil telefon kullanan Japonların %58'i iletişimde e-posta'yı kullanmaktadır.

Green&Singleton (2009), Pakistan ve İngiliz gençleri arasındaki arkadaşlık ilişkileri içinde mobil telefonlarının anlamını ve yerini araştırmış; özellikle yeni mobil telefon teknolojileri yoluyla tekrar yapılandırılan ve dönüştürülen arkadaşlık ilişkileri üzerine odaklanılmıştır. Multimedya jenerasyonu olan gençlerin çoğunluğu, mobil telefonla son derece ilgilidirler. İngiltere'nin kuzeybatısında yapılan çalışma ile mobil telefon kullanımları ve gençlerin algılarını ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Yapılan araştırma, arkadaşlar arasında sosyal aktiviteleri organize etmek için mobil telefonların kullanımı yoluyla, metin ve multimedya mesajlaşma ve yüz yüze iletişim gibi sanal bağlantıyı sürdürebilmek için, mobil telefonların kaçınılmaz araçlar olduğunu ortaya koymuş; ayrıca, mobil telefonların, küreselleşen dünyada, daha uzak mesafelerdeki kişilerle sosyal ilişkiler kurulmasını kolaylaştırdığı ortaya çıkmıştır. Arkadaşlık formları değişmektedir ve mobil telefonlar hem bu değişiklikleri kolaylaştırmakta, hem de sanal dünyadaki bağların sürdürülmesi için bireyleri önemli ölçüde desteklemektedir.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun 2007 tarihli verilerine bakıldığında da Türkiye'de cep telefonu sahipliği hanelerde %72.62 dolayındadır (www.tuik.gov.tr). Bu oran Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde %70-100 dolayındadır. Türkiye'nin kişi başına düşen milli geliri ile karşılaştığında Türkiye'de yüksek bir oranda cep telefonu sahipliğinden söz etmek mümkündür (Yıldız,2006). Kullanıcılar arasındaki konuşma, basit metin mesajları, çoklu mesaj servisi, internet erişimi gibi çeşitli uygulamalar, her telefon teknolojisinin olanaklarına ve hizmetine bağlı olarak değişmektedir. Bu uygulamalar, SMS, MMS, GPRS, Bluetooth, WAP ve 3G standardı gibi mobil telefon teknolojisi içinde çeşitli gelişmeler yoluyla mümkündür.

Ülkemizde giderek artan cep telefonu kullanımı ve cep telefonu özelliklerinin yaşam alanlarına getirdiği katkı ve yenilikler büyük ilgi görmektedir ve Batı ülkelerindeki cep telefonu teknolojisindeki gelişmeler, hemen hemen aynı sürelerde Türkiye pazarına gelmektedir. 2007-2010 yılları arasında Ankara ve İstanbul'daki cep telefonu kullanıcıları üzerinde derinlemesine görüşme yoluyla bir araştırma yapılmıştır. Söz konusu

araştırmada üst gelir ve alt gelir sınıflarının cep telefonları kullanımına odaklanılmıştır (Çelik,2011:150). Cep telefonu toplumsal hayatın bir parçası olduğunda modernliğin teknolojisi olarak görülmekte; cep telefonu ve kullanıcıları arasındaki karşılıklı ve dinamik ilişki ön plana çıkmaktadır.

Cep telefonu tasarımı gençlerin özellikle ilgisini çekmektedir. (Taylor & Harper 2003) Teknolojik kolaylıkların artması bağlamında gençlerin cep telefonu tercihleri de değişmektedir. Başka bir ifadeyle teknolojik açıdan farklı ve fazla seçenek, gençler için çok daha cazip olmaktadır. Genellikle SMS, mobil telefonda kullanılan en yaygın kablosuz uygulamalardan biridir. Cep telefonu ilk dönemlerde konuşma için tasarlanmışken, son zamanlarda SMS kullanma bakımından gençler arasında özellikle ön plana çıkmıştır(Baron & Ling, <http://www.american.edu>). Üniversite öğrencileri arasında sınav tarihleri, akademik bilgi, önemli ev ödevleri, acil mesajlaşma, duyurular gibi SMS servisinin kullanılmasında birçok sebep vardır (Mayer, 2002:38).Gelişen teknik gelişmeler, genç popülasyon arasında mobil eposta kullanımını da hızla yaygın hale getirmiştir (Eisenstadt, Komzak & Dzbor , 2003). Anlık mesajlaşma tarihte en hızlı gelişen uygulamalardan biri olarak ön plana çıkmaktadır.

Ayrıca SMS'den sonra gelen MMS, en son mobil mesajlaşma uygulamasıdır (Kim & Mims& Holmes,2006:85). MMS sayesinde multimedya mesajları yani görüntülü ortam mesajları vb. (fotoğraflar, videolar gibi) dosyalar halinde aktarılabilmektedir. Multimedya mesaj yani MMS teknolojisi sayesinde metnin içerisine resim, müzik ve video dosyaları eklemek mümkün. MMS'le dijital kameralardan çekilen veya herhangi bir yolla telefona aktarılan resimler, aynı kalitede gönderilebilmekte (http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/84.html) MMS'in SMS (kısa mesaj) teknolojisine göre en belirgin ve ilgi çekici farkı metinle sınırlı kalmamasıdır.

Bir diğer yandan WAP teknolojisi gelişme göstermektedir. (Wireless Application Protocol/Kablosuz Uygulama Protokolü) yani WAP mobil telefonlar, avuç içi bilgisayarlar (pda) gibi mobil iletişim araçları üzerinde internet içeriği sağlayan bir teknolojidir. İnternete olan ihtiyaç nedeniyle internet bağlantısını sürekli açık halde tutmak büyük önem kazanmakta; yani insanlar sadece bilgisayar başında otururken değil sokakta yürürken de internet kullanmayı istemektedir (<http://www.turksan.com/wap.html/>). WAP, yeni geliştirilen, mobil cihazlar üzerinden internete erişim sağlayan bir iletişim standardı olarak da bilinir (Sarisakal,& Aydın, 2003:85).WAP sistemine uygun cep telefonları ve çağrı cihazları, kullanıcılara her koşulda sınırsız kablosuz erişim imkanı sunmaktadır (<http://www.webmastersitesi.com/>) . Yine GPRS, son kullanıcının mobil veri iletişimini, 'devamlı sanal bağlantı' durumunu ekonomik hale getirerek ve veri alımını ve gönderimini bugünkünden çok daha yüksek hızda mümkün kılarak önemli ölçüde geliştiren bir diğer teknolojidir. GPRS teknolojisini kullanabilmek için mobil şebeke ve servis sağlayıcı altyapısına GPRS donanım ve yazılımları entegre etmek ve GPRS uyumlu mobil telefonlar gereklidir (http://www.belgeler.org/howto/linux-gprs-nasil_nedir.html).GPRS tekrarlanan ve zaman alan çevirmeli bağlantı yerine paket tabanlı bağlantı kullanır ve sağlam bağlantı, geniş uygulama desteği ve güçlü güvenlik mekanizmalarına sahiptir (Dönmez &Topaloğlu ; <http://ab.org.tr/ab06/bildiri/173.pdf>). 3G teknolojisi ise multimedya uygulamalarını mobil alana taşıyacak olan yeni nesil iletişim teknolojisi. Mobil ortamda görüntülü telefon hizmetleri, e-posta alıp gönderme, bankacılık hizmetleri, yüksek hızlarda internet erişimi, etkileşimli oyunlar, canlı radyo TV yayınlarına erişim gibi pek çok hizmetler, 3G mobil terminal cihazları tarafından rahatlıkla sağlanabilecek şekilde tasarlanmaktadır.

Bluetooth teknolojisi yardımıyla gelecekte, masa üstü ve taşınabilir PC, PDA, mobil telefon, dijital fotoğraf makinesi, video kamera vb. araçlar belli bir frekans üzerinden birbirleriyle kablosuz iletişim kurabilecek. Bu teknolojiye yararlanmak için, aralarında iletişim kurulması düşünülen cihazlara bluetooth çiplerinin yerleştirilmesi gerekiyor. Araçlar belli bir kapsama alanına girdiğinde kablosuz iletişimin ve senkronize çalışma zemini bulacaktır (Sarisakal & Aydın, 2003:85). Bütün bu teknik özellikler öncelikle genç hedef kitleyi etkilemekte ve cep telefonu tercihlerini önemli ölçüde etkilemektedir.

Özet olarak cep telefonları, modern dünyanın bir parçası olmuştur. Son zamanlarda yapılan araştırmaya göre Birleşmiş Milletler'e üye ülkelerde cep telefonu kullanan kişi sayısı 2.68 milyar'ın üstündedir. Dünyanın %80'i cep telefonuna sahiptir. 1995'de Birleşmiş Milletler'e üye ülkelerdeki insanların %13'ü cep telefonuna sahipken, sahip olan kişilerin %80'i kısa mesaj kullanmaktadır. 2000'de her ay 14.4 milyon kısa mesaj gönderilmiş; 2007'de ise bu sayı 28.8 milyar olmuştur (Brown & Shipman, 2007). Tüm bu özellikleri ile cep telefonu kullanımı, dünya genelinde giderek artmakta, özellikle gençler arasında hemen her ülkede kullanımı yaygınlaşmaktadır. Gelişen mobil iletişim teknolojileri çağında, değişikliklerin birçoğu, iletişimde ve bilginin transferinde kolaylıklar sağlamakta; ilerleyen teknolojilere her geçen gün yeni servisler ilave edilmektedir (Karim & Darus & Hussin, 2006). Toplumların dönüşümünde teknolojik yeniliklerin önemli etkileri olmakta, teknolojik yeniliklerin etkileri evrimsel olarak bir süreç içinde (Taşçı & Telli, 2007), gerçekleşmektedir. Bu bağlamda gençlerde gelişen teknolojik dönüşüme uyum sağlamak için yenilikleri takip ederek, dönüşüm içindeki yerlerini almış olmaktadır.

3.UYGULAMA

3.1.Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Söz konusu araştırma, Ege Üniversitesi'nde eğitim gören, sözel puanla öğrenci alan İletişim Fakültesi öğrencilerine uygulanmıştır (Örneklemin iletişim fakültesi öğrencilerinden seçilmesi akademik eğitimleri sırasında iletişim teknolojileri ile ilgili olarak gerek mesleki gerek pratik uygulama süreçlerinde bir etkileşim olması ve bu teknolojileri genel anlamda iş hayatlarında kullanmak durumunda olmaları nedeniyledir). Örneklem fakülte'deki (1,2,3 ve 4. sınıfta eğitim gören) öğrencilerin rastgele seçilmesiyle oluşturulmuştur. Araştırmada, Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinin iletişim teknolojilerinden yararlanmaları ve bu teknolojileri günlük yaşamlarına yansıtılmaları araştırılmıştır. Toplam 234 öğrenciye anket tekniği uygulanarak veriler elde edilmiştir.

Araştırmanın bağımsız değişkeni, cinsiyet olarak belirlenirken, bağımlı değişkenler ise, öğrencilerin cep telefonu kullanma alışkanlıkları, cep telefonu kullanma amaçları ve günlük iletişimlerdeki yeri ve önemi olarak belirlenmiştir. Çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin cep telefonu kullanım alışkanlıklarını belirleyerek gelişen teknolojilerle bağlantılı olarak artan cep telefonu özelliklerinden hangilerini daha çok kullandıklarını ortaya koymak ve hızla gelişen iletişim teknolojilerinin gündelik yaşamdaki olumlu ve olumsuz etkilerini iletişim kurma amaçları bağlamında belirlemeye yönelik olarak özetlenebilir.

Araştırmanın anket formu geliştirilen öğrencilerin tutumlarına ilişkin soruların oluşturulmasında ölçek geliştirmeye çalışılmıştır. Çünkü öğrencilerin ya da gençlerin cep telefonu kullanmaları ile ilgili hazır ölçek bulunamamıştır. İletişim kuramlarından Kullanma ve Doyum Yaklaşımı, (McQuail, 2004:35) temelinde, yaklaşık 82 öğrenci üzerinde ön çalışma yapılmış ve 3 grupta toplanabilecek sorular ölçümlenmeye çalışılmıştır. Cep telefonlarının a. Öğrencilerin yakın arkadaşları ile olan etkileşimleri b. Gündelik yaşam pratiklerini kolaylaştırması c. Gündelik yaşamı kontrol etme konularındaki mevcut soru grupların güvenilirlik katsayısı $\alpha=0.765$ olarak bulunmuştur. Maddelerin çıkarılması güvenilirlik katsayısını artırmadığından ilk haliyle uygulanmıştır. Yapılan faktör analizinde ölçek altı alt boyuttan oluşmaktadır. 1.föktör %24.3, 2.faktör %12, üçüncü faktör %8, 4.faktör %8.02, 5.faktör %7.5, 6.faktör %6.7 oranında ölçtüğü görülmektedir. Ayrıca 6 faktör, 15 sorudan oluşan araştırma anketinin, cep telefonların öğrencilerin gündelik yaşamlarındaki iletişim sürecini %67.632 oranında ölçtüğü saptanmıştır.

Elde edilen sayısal veriler SPSS istatistik paketi kullanılarak test edilmiştir. Bağımlı değişkenler frekans dağılımları ile analiz edilirken, aynı zamanda cinsiyet değişkeni ile cep telefonu kullanımı yoluyla kurulan ilişkiler λ^2 analizi istatistik tekniği ile değerlendirilmiştir. Çalışma durum tespitine yönelik betimsel bir araştırmadır.

3.2.Araştırmanın Hipotezi

H₀: Gelişen teknolojilerle birlikte cep telefonlarında var olan özelliklerin kullanımı cinsiyete göre değişmemektedir.

H₁: Gelişen teknolojilerle birlikte cep telefonlarında var olan özelliklerin kullanımı cinsiyete göre değişmektedir.

3.3.Araştırmanın Sınırlılıkları

Yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesine paralel olarak cep telefonu kullanımının gün geçtikçe artması, genç kuşağın teknolojiyi takip etmesi gelire bağlı bir durumdur. Ancak buradaki sınırlılık öğrencilerin hangi gelir durumunda olduğunun saptanmamasıdır. Çünkü öğrenciler ailelerinin geliri konusunda bilgi vermek istememektedirler. Oysa cep telefonu sahipliği, özelliklerinin kullanımı, hat sayıları gibi değişkenler gelire bağlı olarak değişebilen durumlardır. Ayrıca gelire bağlı olarak özellikli bir telefona sahip olmadıklarından bazı soruları yanıtız bırakmak zorunda kalmışlardır. Bir başka sınırlılık ise cep telefonu kullanım yaşı düştüğünden, çalışma ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileri de kapsam içine alınabilirdi. Ancak çalışmamız iletişim öğrencilerinin değerlendirilmesi ile kısıtlanmıştır.

4.BULGULAR

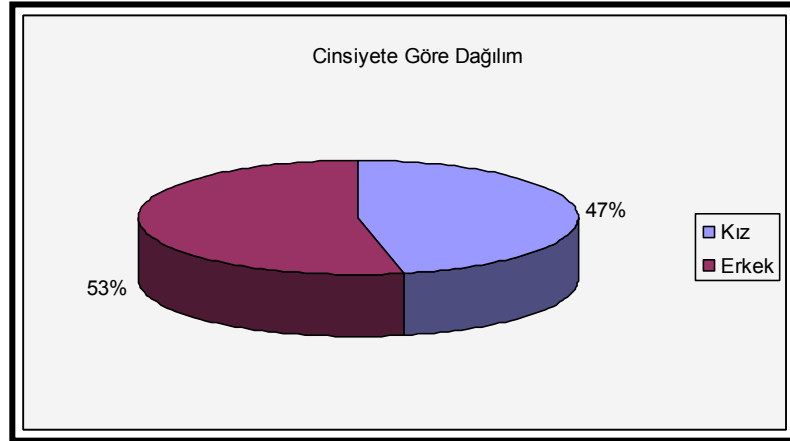
4.1. Demografik Özellikler

Çalışmada; uygulama salt gençler yani "18–22" yaş grubu gençler üzerinde uygulandığı için yaş faktörü değerlendirme dışı tutulmuştur. Ayrıca Ege Üniversitesi öğrencileri, üniversitenin bir Devlet Üniversitesi olması itibarıyla orta ve ortaya yakın sosyo ekonomik sınıfa mensup bir öğrenci profiline sahiptir (Bu görüşü doğrular

nitelikte cep telefonlarında büyük oranda kontürlü hat kullanılmakta, SMS ile iletişimi daha ekonomik olması gerekçesi ile tercih etmektedirler.)

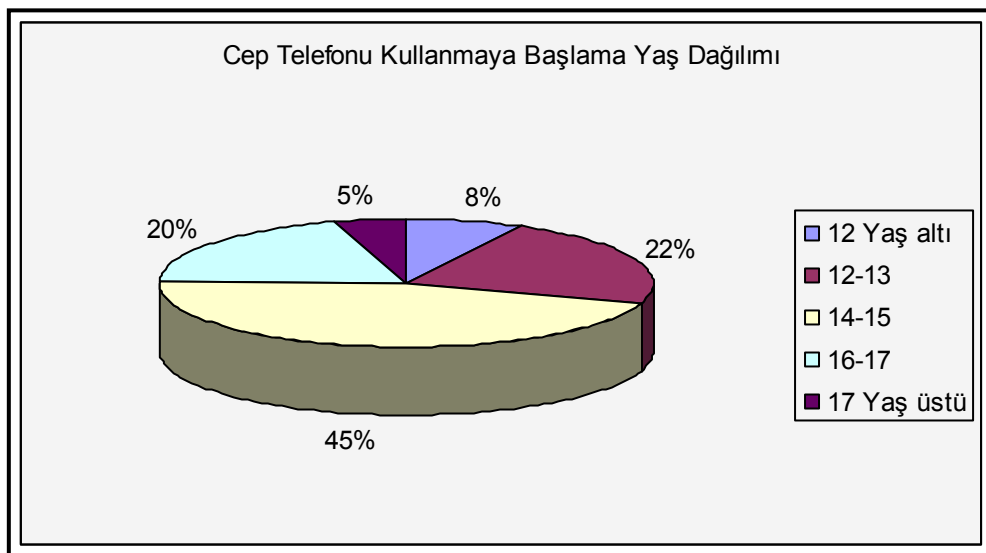
Cinsiyet: Yapılan çalışmanın %46.6'sı kız, %53.4'ü erkek öğrenciler oluşturmaktadır.

Şekil 1: Cinsiyete Göre Dağılım

4.2.Cep Telefonu Kullanımına Başlangıç Yaşı

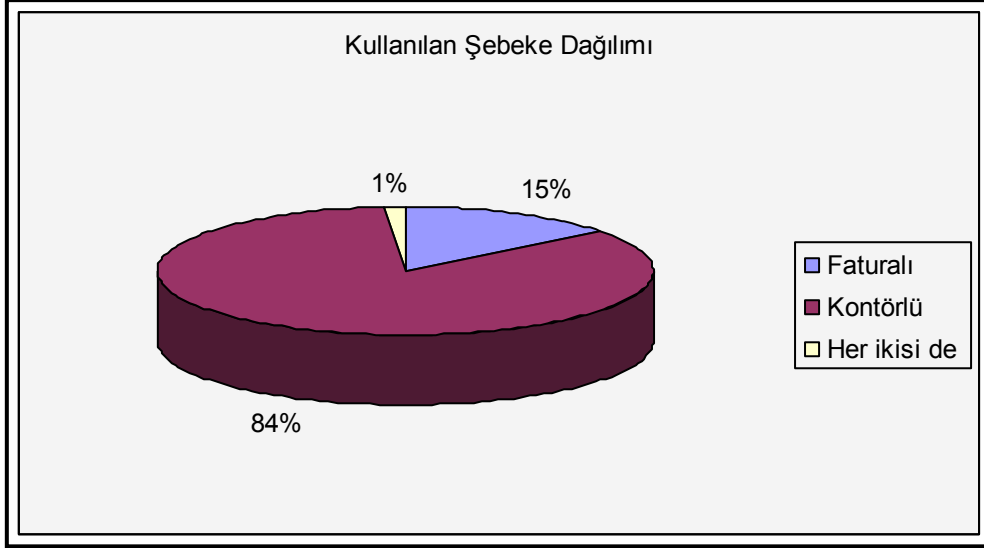
Araştırmaya katılan öğrencilerin %100'ü cep telefonu kullanmaktadır. Cep telefonu kullanma yaş dağılımına bakıldığında öğrencilerin çok erken yaşlarda cep telefonu kullanmaya başladığı görülmektedir. Yoğun olarak öğrencilerin %45'ü "14-15" yaş aralığında başlasalar da %22'si "12-13" ve takiben %20'i de "16-17" yaş aralığında cep telefonu ile tanışmışlardır. Dikkat çekici bir nokta 17 yaş üzeri öğrencilerin oranının ne kadar az olduğudur (%5)(Şekil 2).

Şekil 1: Cep Telefonu Kullanımına Başlangıç Yaşı

4.3.Kullanılan Faturalı ve/veya Kontrollü Hat

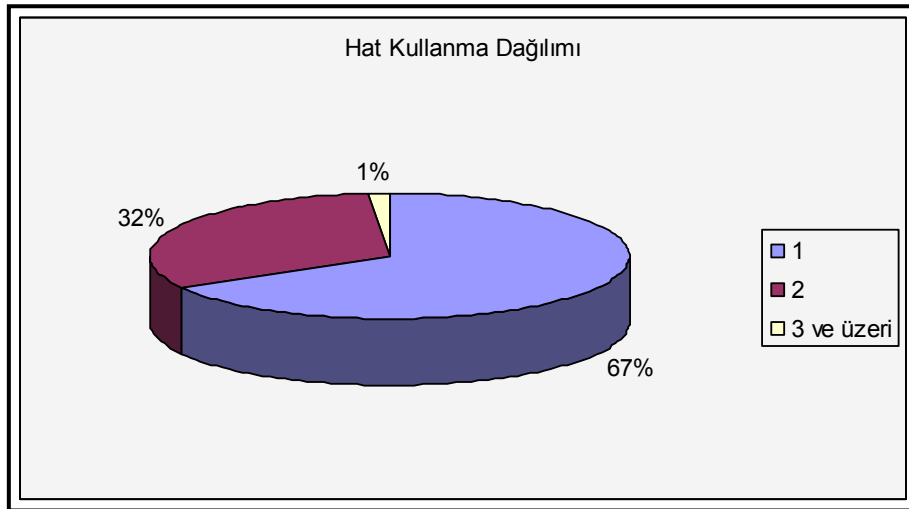
Öğrencilerin %84'i kontrollü hatta sahip olurken % 15'i de faturalı hat sahibidir. Kontrollü hat sahibi olmak öğrenciler açısından çok tercih edilmektedir (Şekil 3). Çünkü kontrollü hatların yapmış olduğu kampanyalar ve fiyatlarının uygun olması öğrencilere daha cazip gelmektedir. Öğrencilerin sadece %1'i her iki tür hatta da sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Şekil 3: Kullanılan Hat Dağılımı

4.4.Cep Telefonu Hat Sayısı

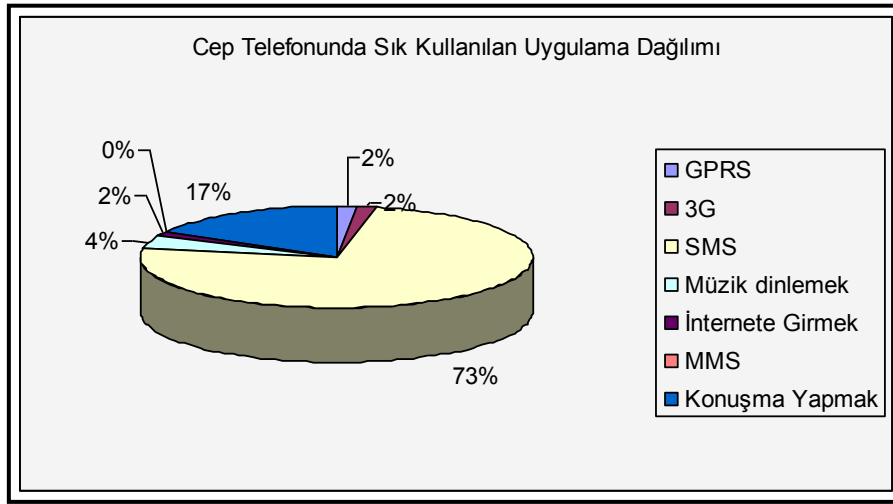
Cep telefonu hatlarının sayıca dağılımlarına bakıldığında genel olarak öğrenciler tek hatta sahiptir (%67). Ancak 2 hat sahibi olan öğrencilerin oranı da göz ardı edilemez (%32) (Şekil 4). Çünkü cep telefonu hatlarının uyguladığı özel kampanyalı tarifeler çok ilgi çekmektedir. Bu kampanyalar ve sahip oldukları çift hat sayesinde öğrenciler, daha ekonomik konuşma imkânına sahip olabilmektedirler.

Şekil 2: Hat Sayısı Dağılımı

4.5.Cep Telefonundaki Teknik Uygulamaların Kullanımı

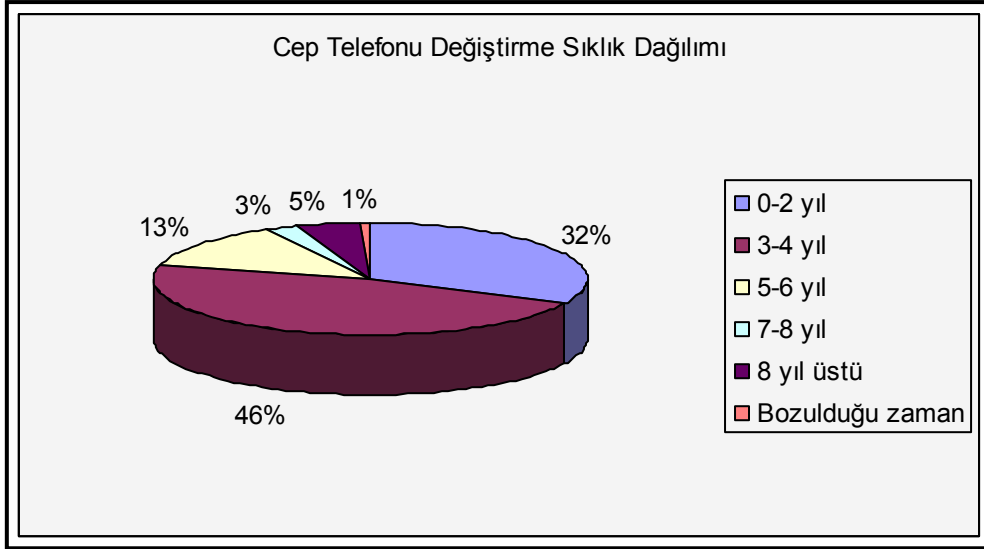
Öğrencilerin %73'ü SMS (kısa mesaj) yoluyla iletişim kurmaktadır. Çünkü SMS yolu ile iletişim daha uygun ücretlendirmelere sahiptir. Hatların kampanyalı fiyatları özellikle SMS göndermeyi kapsadığından, telefonun bu özelliği öğrenciler açısından cazip olmaktadır. Bunu takiben öğrencilerin %17'si konuşma yapmayı tercih etmektedirler. İnternete girmek (%2), GPRS(%2)ve 3G (%2) teknolojileri henüz yaygın olmadığından ve bu özellikteki telefona öğrencilerin sahip olamaması bu oranların eşit ve düşük çıkmasına sebep olmaktadır (Şekil 5). Ayrıca bu tür uygulamaların ayrı ücretlere tabi olması ve öğrencilerin ekonomik imkânlarının bu özellikleri kullanmaya elverişli olmaması da ek nedenlerdir.

Şekil 3: Cep Telefonunda En Sık Kullanılan Uygulamaların Dağılımı

4.6.Cep Telefonu Değişirme Süresi

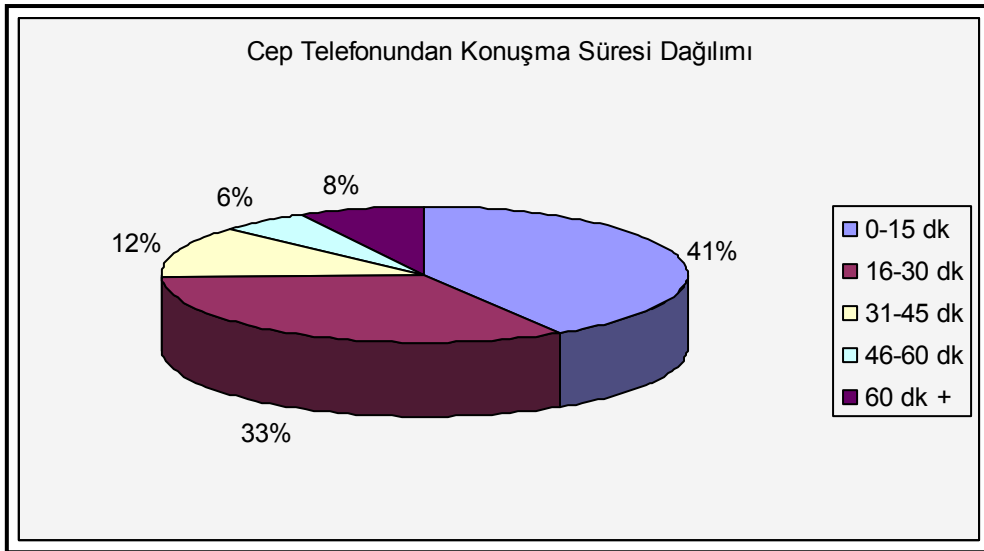
Öğrencilerin cep telefonu değişirme sıklığı göz önüne alındığında %46'sı yani neredeyse öğrencilerin yarısı 3-4 yılda bir cep telefonunu değiştirmektedir. Buna karşın 2 yıl dolmadan değiştirenlerin sayısı azımsanamaz (%32) (Şekil 6). Teknolojinin hızlı ilerlemesi sürekli yeni özelliklerin gündeme gelmesi bilişim ürünlerinin değişimini hızlandırmaktadır. Dikkat çekici bir nokta öğrencilerin sadece %1'i değiştirmek için cep telefonunun bozulmasını beklemektedir. Cep telefonu üreticilerinin yeni modelleri ek özelliklerle sürekli piyasaya sürmeleri tüketim açısından reklam kampanyaları ile bu süreci desteklemeleri en temel hedef kitlelerinden biri olan gençleri etkilemektedirler.

Şekil 4: Cep Telefonu Değişirme Sıklığı

4.7.Cep Telefonundan Konuşma Süresi

Öğrencilerin cep telefonunda konuşma oranı dakika artıçça azalmaktadır. Bu durumda öğrencilerin fatura ödemeleri ile ilişkili olabilmektedir. Öğrencilerin günlük iletişimlerinde %41'i 0-15 dk. arasında konuşurken, %33'ü 16-30 dk. aralığında konuşmaktadır (Şekil 7). Ayrıca öğrencilerin konuşma sürelerinin az olması iletişim kurma açısından daha çok SMS (kısa mesaj) uygulamasını kullanmaları ve SMS uygulamalarının cep telefonundan konuşmaya oranla fiyat açısından daha avantajlı olmasından kaynaklanmaktadır.

Şekil 5: Günlük Konuşma Süresi

4.8.Cep Telefonuna İlişkin Görüşler

Öğrencilerin yarısından fazla bir bölümü (%55.1) cep telefonunu hayatlarını organize eden bir boyutta görürken, bir kısmı da (% 44.9) hayatında önemli bir yere sahip olmadığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %91.5'si cep telefonunun zararından haberdar iken, %8.5 oranında da olsa henüz bu konu hakkında bilgisi olmayanlar öğrenciler de bulunmaktadır. Öğrencilerin %84.2'ü cep telefonunu sürekli açık tutarken, %15.8'i

her zaman açık tutmamaktadır. Cep telefonuna öğrencilerin yaklaşık %99.6 'sı sahip olsa da bu sahiplik onların cep telefonunu vazgeçilmez olarak düşündüğünü göstermemektedir. Cep telefonu vazgeçilmez olarak gören öğrencilerin oranı %70'tir. Cep telefonlarının artması, toplumun her kesiminde cep telefonu kullanılması gibi nedenlerle öğrenciler cep telefonu sahipliğini sosyo-ekonomik düzeye ilişkin gösterge olarak görmemektedirler (%70.5). Öğrencilerin yine ekonomik kısıtlıkları açısından kontrollü hatları tercih etmeleri ve genelde belli maddi sınırlılıkları olduğu için %68.4 oranında tüm kampanyaları takip edememeleri sonucunu ortaya çıkarmıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Cep Telefonuna İlişkin Görüşler

	Evet (%)	Hayır (%)
Hayatınızı organize eden bir boyutta mı?	55.1	44.9
Zararından haberdar mısınız?	91.5	8.5
Sürekli açık mı?	84.2	15.8
Olmazsa olmaz mı?	70.6	29.4
Kişinin sosyo-ekonomik düzeyine ilişkin gösterge mi?	29.5	70.5
Kampanyalarını takip ediyor musunuz?	31.6	68.4

4.9. Cep Telefonu Özelliklerinin Kullanımı

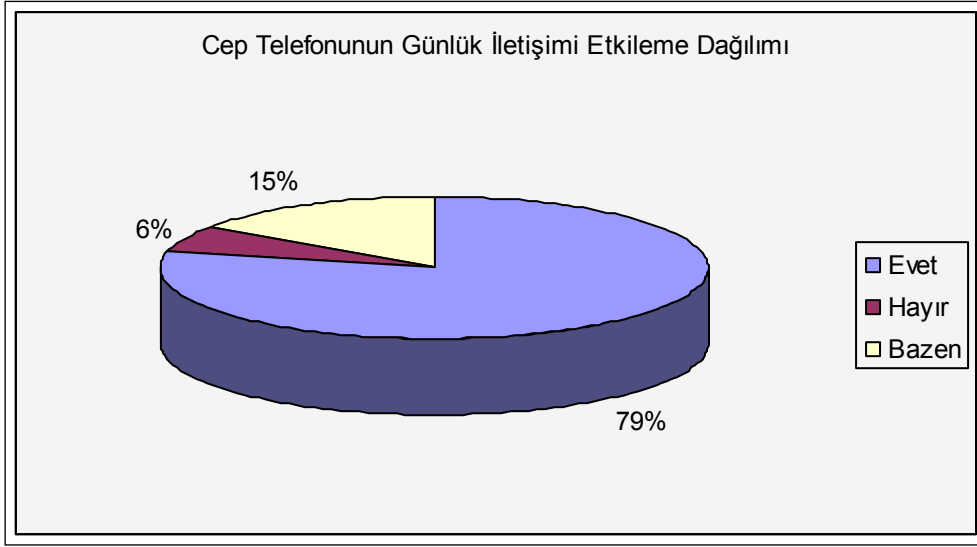
Öğrencilerin %51.7'si cep telefonundan internete girebilmektedir. Cep telefonunun MSN özelliğini öğrencilerin yarısından fazlası kullanmamaktadır. Bu özelliği kullananlar (%19.7) oranındadır. Bu özellik olsa kullanım diyenlerin oranı (%5.6) bulunmaktadır. Öğrencilerin %76.9'u cep telefonunun ajanda özelliğini kullanmaktadırlar. Müzik dinlemek günümüzde herkesin sık kullandığı bir uygulamadır. Burada da gençlerin %76.5'u cep telefonundan müzik dinlediğini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %63.7'si film izlemekten buna karşın %55.1'i cep telefonunu film ve video çekimi için kullanmaktadır. Film ve video çekmek için cep telefonunun öğrencilerin her an ellerinin altında olması büyük bir kolaylıktır. Günümüzde kablosuz bağlantının yaygınlaşması nedeniyle her an her yerden internete bağlanılabilmektedir. Bu nedenle öğrencilerin % 44'ü cep telefonunun bu özelliğinden yararlanmaktadır. Gençler arasında dosya paylaşımı giderek artmaktadır. Bu nedenle gençlerin % 82.1 'i Bluetooth'la transfer özelliğini kullanmaktadır. Gençlerin %80'i telefonu bilgisayara bağlayarak aktarmaktadır. %58.1'i GPRS özelliğini kullanarak adres bulurken, % 20.1'i bu özelliği kullanmamaktadır. Bilişim teknolojilerinin günümüzde artmasıyla bankacılık işlemleri de internetten yapılmaktadır. Öğrencilerin %13.2'si bu özellikten yararlanmaktadır. Sözlük, El feneri özelliği, Office programlarını kullanma, hesap makinası, TV izleme, Oyun Oynama, 3G teknolojisi gibi özelliklerinden en çok dikkat çeken hesap makinesi (%86) kullanımınıdır. Takiben oyun oynama (%55.1) özelliği gençlerin ilgisini çekmektedir (Tablo 2). Çünkü gençler, boş zamanlarını oyun oynayarak da değerlendirmektedir.

Tablo 2: Cep Telefonu Özelliklerinin Kullanımı

Cep Telefonu Özelliği	Kullanıyorum (%)	Kullanmıyorum (%)	Bu özellik cep tlf. yok (%)	Olsaydı kullanırdım (%)	Olsa da kullanmazdım (%)
İnternete Girebilme	51,7	35,4	8,1	3,4	1,4
MSN 'e Girebilme	19,7	60,7	9,4	5,6	4,6
Ajanda	76,9	20,9	1,3	0,4	0,5
Müzik Dinleme	76,5	16,2	4,3	2,6	0,4
Film İzleme	14,5	63,7	13,7	6,0	2,1
Film, Video Çekimi	55,1	34,2	7,3	2,6	0,8
Kablosuz İnternete Girebilme	44	32,5	10,3	9,8	3,4
Bluetooth'la Transfer	82,1	11,6	3	2,6	0,7
Telefonu Bilgisayara Bağlayarak Dosya Aktarma	80	12,4	4,7	2,6	0,3
GPRS ile Yerini Bulma	20,1	58,1	12,0	6,8	3
Bankacılık İşlemleri Yapabilme	13,2	65	8,5	4,7	8,6
Sözlük	25,6	52,1	9,0	11,1	2,2
El Feneri Özelliği	30,8	38,9	17,5	11,1	1,7
Office Programlarını Kullanma	13,7	55,2	16,7	12,8	1,6
Hesap Makinası	86	10,1	2,1	0,9	0,9
TV İzleme	9,8	55,9	18,4	11,5	4,4
Oyun Oynama	55,1	39,7	3,4	0,9	0,9
3G Teknolojisi	17,9	53,8	13,7	12,0	2,6

4.10. Günlük İletişime Etkisi

Öğrencilerin günlük iletişimini cep telefonu büyük bir oranda etkilemektedir (%79) (Şekil 8). Bu da cep telefonunun öğrencilerin hayatlarındaki önemini göstermektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğuna göre cep telefonu teknolojisi günlük iletişimlerini etkilemektedir. Bu etkinin ne şekilde olduğu sorusu bir sonraki tabloda ve açıklamalarında detaylarıyla görülmektedir (Tablo 3).

Şekil 8: Cep Telefonunun Günlük İletişime Etkisi

4.11.Cep Telefonunun Günlük İletişime Etkisi

Öğrencilerin büyük bir bölümü %89,7, cep telefonlarının günlük yaşamı olumlu yönde etkilediğine inanmakta, hızlı ve kolay iletişim olanağı sunduğunu düşünmektedirler. Buna karşılık SMS'lerin normal konuşmanın yerine geçtiğini ve bu yönü ile iletişimi olumsuz etkilediğini düşünenlerin oranı da %68,8'dir. Öğrencilerin büyük bölümü (%81,6) her an ulaşılabilir olmayı büyük bir rahatlık olarak değerlendirmektedirler. Cep telefonuna ilişkin olumlu değerlendirmelerine karşın öğrencilerin cep telefonu ile kurulan iletişimlere ilişkin eleştirel düşündükleri de görülmektedir. Eski iletişim ortamlarını özlediklerini belirten öğrencilerin oranı %63,6, kız erkek arkadaşlığını olumsuz etkilediğini düşünen öğrencilerin oranı %66,7, toplu taşıma araçlarında, tiyatro veya sinemalarda cep telefonunun kapalı tutulmamasına tepki duyan öğrencilerin oranı %69,6, baz istasyonlarının sağlığı tehdit ettiğini düşünen öğrencilerin oranı %85,0, küçük çocukların bile cep telefonu kullanmasından rahatsız olan öğrencilerin oranı %85,9, çevrede bağırarak cep telefonundan konuşan insanlardan rahatsız olan öğrencilerin oranı %86,3, teknolojilerin insanı özgürleştirmek yerine bağımlı hale getirdiğini düşünen öğrencilerin oranı %71,4, SMS dilinin gündelik dili olumsuz etkilediğini düşünen öğrencilerin oranı %82,5 dur (Tablo3).

Cep telefonu teknolojisinin bu yüzyılın en önemli buluşlarından biri olduğunu düşünen ve büyük bir teknolojik ilerleme olarak gören öğrencilerin oranı ise %72,3'tür. Tüm bu görüşler, öğrencilerin cep telefonu teknolojisini büyük bir oranda benimsemiş olmalarına karşın iletişim süreçlerine etkilerini bazı yönleri ile eleştirel değerlendirdikleri düşüncesini doğrulamaktadır.

Tablo 3: Cep Telefonunun Günlük İletişime Etkisi

	Katılıyorum (%)	Fikrim Yok (%)	Katılmıyorum (%)
a. Olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum, pratik ve hızlı iletişim olanağı sunuyor.	89,7	3	7,3
b. SMS' lerin normal konuşmanın yerine geçtiğini ve bu yönü ile iletişimi olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	68,8	11,1	20,1
c. Her an ulaşılabilir olmayı büyük bir rahatlık olarak görüyorum	81,6	4,3	14,1
d. Her an ulaşılabilir olmayı ben sevmiyorum	26	12,4	61,6
e. Eski iletişim ortamlarını özleyorum. Bayramlarda bir SMS atmak bana samimi gelmiyor.	63,6	17,5	18,9
f. Kız erkek arkadaşlığını etkiliyor. Karşıdan arama gelip cevap vermeyince (kız arkadaşım/ erkek arkadaşım) sinirlenebiliyor. Bazen ben de aynı tepkiyi veriyorum.	66,7	14,1	19,2
g. Genelde bütün iletişimleri etkiliyor. Karşımdakinin beni meşgule alması veya bekletmesi veya hemen açmaması beni olumsuz etkiliyor	55,6	12,8	31,6
h. Otobüs gibi toplu taşıma araçlarında, tiyatro veya sinemalarda cep telefonunun kapalı tutulması gerektiği halde bu kurala uyulmaması beni sınırlendirebiliyor.	69,6	11,1	19,3
ı. Çevremde giderek artan sayıda baz istasyonu olmasının ve cep telefonunun sürekli açık tutulmasının insan sağlığını tehdit ettiğini düşünüyorum.	85,0	9,0	6
i. Küçük çocukların bile cep telefonu kullanması beni rahatsız ediyor. Bu çocukların ebeveynlerinin bilinçli olmadığını düşünüyorum.	85,9	8,6	5,5
j. Etrafımda bağırarak cep telefonundan konuşan insanların beni rahatsız ettiğini söyleyebilirim	86,3	5,6	8,1
k. Etrafta cep telefonu söz konusu olunca yaşanan			

değişimlerin insanın teknoloji bağımlılığının bir sonucu olduğunu ve bu teknolojilerin insanı özgürleştirmek yerine bağımlı hale getirdiğini düşünüyorum.	71,4	13,7	14,9
l. Cep telefonu teknolojisinin bu yüzyılın en önemli buluşlarından biri olduğunu düşünüyorum. Büyük bir ilerleme ve büyük bir rahatlık olarak değerlendiriyorum.	72,3	13,2	14,5
m. Cep telefonunun iletişim kurma (konuşma ve sms atmak) özelliğinden daha çok mp3 dinlemek, internete girmek, oyun oynamak, fotoğraf çekmek gibi özellikleri bana daha ilginç geliyor.	29	20,1	50,9
n. Özellikle SMS dilinin gündelik dili olumsuz etkilediğini düşünüyorum.	82,5	6,4	11,1

4.12. Cinsiyete Göre Cep Telefonunun Zararlarından Haberdar Olma Durumu

Cinsiyete göre öğrencilerin cep telefonu zararından haberdar olmaları aralarında anlamlı bir ilişki vardır ($p=0.012$). Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre bu konuda daha bilinçli oldukları görülmektedir. Kız öğrenciler, %96.3 oranında cep telefonunun sağlığa olumsuz etkilerinden haberdardır. Erkek öğrencilerin ise %85.6 oranında cep telefonunun sağlığa zararlı etkilerinden haberdar oldukları görülmektedir.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Cep Telefonun Zararlarından Haberdar Olma İlişkisi

			Cep Tel.Zararlarından Haberdar Olma			Toplam
			Yanitsiz	Evet	Hayir	
Cinsiyet	Kız	Count	1	105	3	109
		% within Cinsiyet	,9%	96,3%	2,8%	100,0%
	Erkek	Count	1	107	17	125
		% within Cinsiyet	,8%	85,6%	13,6%	100,0%
Toplam		Count	2	212	20	234
		% within Cinsiyet	,9%	90,6%	8,5%	100,0%

4.13.Cinsiyete Göre Cep Telefonunun Önemi

Cep telefonunun 'olmazsa olmaz' nitelikte görülmesi cinsiyete göre değişmektedir ($p=0.006$). Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre %78 oranında cep telefonunu 'olmazsa olmaz' bir teknoloji olarak gördüklerini belirtirken erkek öğrencilerde bu oran %62.4 de kalmaktadır. Kız öğrencilerin iletişim kurma

açısından erkek öğrencilere göre cep telefonuna yönelimlerinin daha fazla olması ve cep telefonunu bu açıdan daha önemli olarak görmeleri bu farkın nedeni olarak düşünülebilir.

Tablo 5: Cinsiyete Göre Cep Telefonunun Önemi

			Cep Tel. Olmazsa Olmaz			Toplam
			Yanitsiz	Evet	Hayir	
Cinsiyet	Kiz	Count	2	85	22	109
		% within Cinsiyet	1,8%	78,0%	20,2%	100,0%
	Erkek	Count	0	78	47	125
		% within Cinsiyet	,0%	62,4%	37,6%	100,0%
Toplam		Count	2	163	69	234
		% within Cinsiyet	,9%	69,7%	29,5%	100,0%

4.14. Cinsiyete Göre Cep Telefonundan İnternete Girme

İnternete cep telefonundan girebilme özelliği ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p=0.025$) Kız öğrencilerin, cep telefonunun internete bağlanabilme özelliğini erkek öğrencilere göre daha çok kullandıkları görülmektedir. Bu da dosya (fotoğraf vb.) paylaşımı gibi konularda arkadaşları ile daha çok iletişim kurma isteğinin ön planda olması ile açıklanabilir.

Tablo 6: Cinsiyete Göre Cep Telefonundan İnternete Girme

			İnternete Girebilme					Toplam	
			Yanitsiz	Kullanıyorum	Kullanmıyorum	Bu özellik cep tf. yok	Olsaydı kullanırdım		Olsa da Kullanmazdım
Cinsiyet	Kiz	Count	5	59	31	8	6	0	109
		% within Cinsiyet	4,6%	54,1%	28,4%	7,3%	5,5%	,0%	100,0%
	Erkek	Count	0	62	47	11	2	3	125
		% within Cinsiyet	,0%	49,6%	37,6%	8,8%	1,6%	2,4%	100,0%
Toplam		Count	5	121	78	19	8	3	234
		% within Cinsiyet	2,1%	51,7%	33,3%	8,1%	3,4%	1,3%	100,0%

4.15. Cinsiyete Göre Cep Telefonundan Film İzleme

Cep telefonundan film izleme ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p=0.01$) erkek öğrencilerin cep telefonlarının film izleyebilme özelliğini kız öğrencilere göre daha çok kullandıkları (%20 oranında) dikkati çekmektedir. Bu da erkek öğrencilerin cep telini iletişim kurma süreçlerinde genelde daha aktif olan kız öğrencilerden farklı olarak eğlence amaçlı kullanmaya bir yönelimleri olarak değerlendirilebilir.

Tablo 7: Cinsiyete Göre Cep Telefonundan Film İzleme

			Film İzleme					Toplam	
			Yanitsiz	Kullanıyorum	Kullanmıyorum	Bu özellik cep tf. yok	Olsaydı kullanırdım		Olsa da kullanmazdım
Cinsiyet	Kız	Count	8	9	62	17	11	2	109
		% within Cinsiyet	7,3%	8,3%	56,9%	15,6%	10,1%	1,8%	100,0%
	Erkek	Count	3	25	76	15	3	3	125
		% within Cinsiyet	2,4%	20,0%	60,8%	12,0%	2,4%	2,4%	100,0%
Toplam		Count	11	34	138	32	14	5	234
		% within Cinsiyet	4,7%	14,5%	59,0%	13,7%	6,0%	2,1%	100,0%

4.16. Cinsiyete Göre Cep Telefonundan Film ve Video Çekimi

Cinsiyet ile cep telefonundan film ve video çekimi arasında anlamlı bir ilişki vardır ($p=0.015$) Erkek öğrencilerin cep telefonlarından fotoğraf ve video çekme özelliğini kız öğrencilere göre daha çok kullandıkları (%62.4 oranında) dikkati çekmektedir. Bu da belirtildiği üzere erkek öğrencilerin cep telini iletişim kurma süreçlerinde genelde daha aktif olan kız öğrencilerden farklı olarak eğlence amaçlı kullanmaya yönelimlerini destekleyici bir durum olarak değerlendirilebilir.

Tablo 8: Cinsiyete Göre Cep Telefonundan Film ve Video Çekimi

			Film, Video Çekimi					Toplam	
			Yanitsiz	Kullanıyorum	Kullanmıyorum	Bu özellik cep tel yok	Olsaydı kullanırdım		Olsa da kullanmazdım
Cinsiyet	Kız	Count	6	51	41	6	5	0	109
		% within Cinsiyet	5,5%	46,8%	37,6%	5,5%	4,6%	,0%	100,0%
	Erkek	Count	2	78	31	11	1	2	125
		% within Cinsiyet	1,6%	62,4%	24,8%	8,8%	,8%	1,6%	100,0%
Toplam		Count	8	129	72	17	6	2	234
		% within Cinsiyet	3,4%	55,1%	30,8%	7,3%	2,6%	,9%	100,0%

4.17. Cinsiyete Göre Cep Telefonundan Bluetooth Kullanımı

Cinsiyet ile cep telefonundan bluetooth ile dosya transferi arasında anlamlı bir ilişki söz konudur ($p=0.022$) Yine kız öğrencilerin bluetooth yoluyla dosya paylaşımlarının daha çok olduğu görülmektedir. Burada da kız öğrencilerin arkadaşları ile daha çok paylaşım ve iletişim süreçlerinde aktif olduğu düşüncesi ön plana çıkmaktadır.

Tablo 9: Cinsiyete Göre Cep Telefonundan Bluetooth Kullanımı

		Bluetooth'la Transfer						Toplam	
		Yanitsiz	Kullanıyorum	Kullanmıyorum	Bu özellik cep tel yok	Olsaydı kullandım	Olsa da kullanmazdım		
Cinsiyet	Kiz	Count	3	92	8	1	5	0	109
		% within Cinsiyet	2,8%	84,4%	7,3%	,9%	4,6%	,0%	100,0%
	Erkek	Count	0	100	16	6	1	2	125
		% within Cinsiyet	,0%	80,0%	12,8%	4,8%	,8%	1,6%	100,0%
Toplam		Count	3	192	24	7	6	2	234
		% within Cinsiyet	1,3%	82,1%	10,3%	3,0%	2,6%	,9%	100,0%

5. SONUÇ

Cep telefonu, taşınma kolaylığı olan ve geniş kapsama alanı ile kablosuz telefon sistemini olanaklı hale getiren bir iletişim ve multimedya aracı olarak günümüzdeki en önemli teknolojik gelişmelerden biri olarak görülmekte, cep telefonu, modeline ve servis sağlayıcısının verdiği hizmetlere bağlı olarak telefon ile iletişim kurma olanağının yanı sıra kullanıcıya çok farklı teknolojik imkanlar sunmaktadır. Özellikle gençler için teknolojik araçlar ve bu araçların yaşam alanlarına getirdiği katkılar son derece önem taşımakta, teknoloji alanındaki yenilik ve değişiklikler büyük ilgi ile takip edilmektedir.

Gençlerin sosyalleşme ve iletişim kurma süreçlerini teknolojinin sağladığı olanaklarla devam ettirdiği görülmekte, cep telefonu, internet gibi olanakları yaşam alanlarının her boyutuna taşıdıkları dikkati çekmektedir. Özellikle cep telefonları kullanıcılarına hareket halinde iken bile sağladıkları çok farklı teknolojik imkânlarla iletişim ve paylaşım olanakları sunmakta, gençler sosyalleşme süreçlerini buldukları mekâna bağlı kalmaksızın ve 24 saat boyunca devam ettirebilmektedirler. Teknolojik gelişmelerin sağladığı imkânlarla yeni nesil cep telefonları bilgisayar ve internet teknolojisinin sağladığı tüm olanakları sunmakta, bu cihazlar özellikle gençler tarafından ilgi ile takip edilmekte, özetle teknolojinin yaygınlaşmasında başlıca kuşağı gençler oluşturmaktadır.

Bu araştırmada elde edilen veriler de bu görüşleri doğrular niteliktedir. Araştırmanın örneklemini oluşturan Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi öğrencilerinin hepsi cep telefonu kullanmakta; araştırmanın sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin küçük yaşlardan beri mobil iletişim teknolojilerinden yararlandıkları görülmektedir. Cep telefonunu büyük ölçüde vazgeçilmez bir teknoloji olarak gören üniversite öğrencileri, cep telefonlarını değiştirmek için eskimesini beklememekte, öğrencilerin yaklaşık yarısı 3-4 yılda bir cep telefonunu değiştirmektedir. Yine öğrencilerin üçte birinin 2 yıl dolmadan cep telefonunu değiştirmeleri de dikkati çeken bir başka sonuçtur. Dolayısıyla cep telefonu üreticilerinin pazar payında en önemli hedef kitlelerinin gençler olması da şaşırtıcı değildir. Gençler arasında dosya paylaşımı gibi konular giderek artmakta, cep telefonunun bluetooth özelliği de bu yönüyle sıklıkla kullanılan bir başka özellik olmaktadır. Öğrencilerin büyük bir bölümü kısa mesaj (SMS) yolu ile iletişim kurmakta, bu özelliğin ön plana geçmesinde cep telefonu şirketlerinin kampanyaları etkili olmaktadır. Ancak gençler SMS yoluyla kurulan iletişimlerini de çok tatmin edici bulmamakta, günlük iletişimlerinin SMS'lerden olumsuz etkilendiğini belirtmektedirler.

Kız öğrencilerin iletişim kurma açısından erkek öğrencilere göre cep telefonuna yönelimleri daha fazla olmakta ve bu yönüyle cep telefonunu vazgeçilmez bir teknoloji olarak değerlendirmeleri de daha ön plana çıkmaktadır. Bu açıdan kız öğrencilerin arkadaşları ile daha çok paylaşım sağlama ve iletişim kurma süreçlerinde

aktif olduğu düşüncesi ön plana çıkmaktadır. Cep telefonundan film izleme süreçlerinde kız öğrencilere göre daha aktif olan erkek öğrencilerin, bu davranışları (cep telini iletişim kurma süreçlerinde genelde daha aktif olan kız öğrencilerden farklı olarak) cep telini eğlence amaçlı kullanmaya bir yönelimleri olarak değerlendirilebilir. Kız öğrenciler, %96.3 oranında cep telefonunun sağlığa olumsuz etkilerinden haberdardır. Erkek öğrencilerin ise %85.6 oranında cep telefonunun sağlığa zararlı etkilerinden haberdar oldukları görülmektedir. Öğrencilerin büyük bir oranda cep telefonunun sağlık üzerindeki olumsuz etkilerinin farkında olmalarına karşılık yaklaşık %82'lik bir dilimin cep telefonunu hiç kapatmaması da araştırmada dikkati çeken bir başka nokta olmuştur.

Öğrencilerin büyük bir bölümü cep telefonlarının günlük yaşamı olumlu yönde etkilediğine inanmakta, hızlı ve kolay iletişim olanağı sunduğunu düşünmektedirler. Öğrencilerin büyük bölümü her an ulaşılabilir olmayı büyük bir rahatlık olarak değerlendirmektedir. Tüm bu olumlu düşüncelerine rağmen öğrencilerin cep telefonu ile kurulan iletişimlere ilişkin eleştirel düşünceleri olduğu da dikkat çekmektedir. Eski iletişim ortamlarını özlediklerini belirten öğrencilerin oranı %63.6 oranındadır. Yine öğrencilerin önemli bir bölümü, toplu taşıma araçlarında, sinema veya tiyatrolarda cep telefonlarının kapalı tutulmamasından rahatsız olduklarını, baz istasyonlarının sağlığı tehdit ettiğini, küçük çocukların bile cep telefonu kullanmasının rahatsızlık verici olduğunu ve teknolojilerin insanı özgürleştirmek yerine bağımlı hale getirdiğini düşünmektedirler.

Tüm bu düşüncelerine rağmen yüzde yüz oranında öğrencilerin cep telefonu kullanması, cep telefonlarını sürekli açık tutan çok büyük oranda öğrencinin varlığı, cep telefonlarını eskimeden değiştirmeyi alışkanlık haline getiren ve teknolojiyi tüm yaşam alanlarına hızla taşıyan bir üniversite gençliğinin varlığı dikkat çekmektedir. Teknolojik olanaklarını her yönüyle kabule hazır, yeni teknolojilerin kullanımına son derece hızla adapte olan, teknolojilerin eskimesini beklemeden değiştiren ve bu yönüyle tüketici kimliğini ön plana çıkaran, cep telefonlarının zararlarından haberdar olmalarına ve bu konuda eleştirel düşünmelerine karşın gerekli önlemleri almayan (cep tellerini sürekli açık tutmayı tercih eden) bir gençliğin olması da oldukça düşündürücüdür. Ülkemizde bu alanda yapılacak yeni çalışmalarla konunun detaylarının tüm yönleriyle (sağlık, iletişim, sosyal ve ekonomik boyutları ile) ele alınması önem taşımakta; teknoloji kullanımının özenli bir platforma çekilmesi bağlamında yapılacak yeni araştırmalara da özellikle ihtiyaç duyulmakta, bu çalışmanın kapsam ve sınırlılıkları dışında olmakla birlikte, küçük çocuklarda cep telefonu kullanımının etkilerinin ne olacağı ve giderek artan baz istasyonu sayısının insanların yaşam alanlarını ve sağlıklarını nasıl etkileyeceğine ilişkin çok sayıda soru da cevap beklemektedir.

Kaynakça

Aoki K., & Downes E.J. (2003), "An Analysis of Young People's Use of and Attitudes Toward Cell Phones", **Telematics and Informatics**, 20 (2003)

Berg S., Taylor A. & Harper R. (2003), Mobile Phones for the Next Generation: Device Designs for Teenagers, ACM April 5-10. Volume No. 5, Issue No. 1, Ft. Lauderdale, Florida.

Brown J., Shipman B., & Vetter R. (2007), "SMS: The Short Message Service", internet adresi: <http://ieeexplore.ieee.org/stamp/stamp.jsp?tp=&arnumber=4404822>, Erişim Tarihi: 09.06.2011

Carroll, J (2005)., "Drama in The Age of Digital Reproduction". **National Association for Drama Education**, NJ, Drama Australia, 29(1), October

Chen Y.F., & Katz J. (2009), "Extending Family to School Life: College Students Use of the Mobile Phone", **Human-Computer Studies**, vol. 67

Çelik B. (2011), "Cellular Telephony in Turkey: A Technology of Self-Produced Modernity", **European Journal of Cultural Studies**, 14: 147, internet adresi: <http://ecs.sagepub.com/content/14/2/147>, Erişim tarihi: 19.3.2013

Davie R., Panting & C. Charlton T. (2004), "Mobile Phone Ownership and Usage Among Pre-adolescents Centre for Behaviour Studies", **Telematics and Informatics**, vol. 21 School of Education, University of Gloucestershire, Dönmez O., Önal A., & Topaloğlu Y., "Mobil Teknolojilerinde Servis Tabanlı Yazılım Geliştirme", internet adresi: <http://ab.org.tr/ab06/bildiri/173.pdf>, Erişim Tarihi: 01.06.2011

Gülmez, M. (2005). "Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Satın Alma Ve Kullanımını Etkileyen Faktörler: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitelerinde Bir Uygulama", **Erciyes Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı: 24,

Eisenstadt M., Komzak J. & Dzbór M., (2003), "Instant Messaging + Maps = Powerful Collaboration Tools for Distance Learning", internet adresi: <http://kmi.open.ac.uk/projects/buddyspace/docs/eisenstadt-komzak-dzbor-teleduc03.doc>, Erişim Tarihi: 09.06.2011

Green .N., Harper G., Murtagh G. & Cooper G. (2001), Configuring the Mobile User: Sociological and Industry Views, Personal and Ubiquitous Computing, 5:146–156, Springer-Verlag London Ltd., internet adresi: <http://www.springerlink.com/content/a09tdxt91v5p7vvr/fulltext.pdf>, Erişim tarihi: 19.3.2013

Green E. & Singleton C. (2009), "Mobile Connections: An Exploration of The Place of Mobile phones in Friendship Relations", **The Sociological Review**, 57:1, Blackwell Publishing Inc.

Hashimoto, Y. (2002) The Spread Of Cellular Phones And Their Influence On Young People In Japan. In The Proceedings Of The Conference On The Social and Cultural Impact/ Meaning of Mobile Communication, Chunchon, Korea: School of Communication Hallym University, 13-15 July.

Ito M., Okabe K., **Technosocial Situations: Emergent Structurings of Mobile E-mail Use** internet adresi: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.85.2703&rep=rep1&type=pdf> Erişim tarihi: 010.6.2011

- Jones C., Ramanau R., Cross S. , Healing G. (2010), "Net Generation or Digital Natives: Is There a Distinct New Generation Entering University?", The Institute of Educational Technology, **Computers & Education** 54
- Karim N.S.A., Darus S. H., Hussin R.,(2006), "Mobile Phone Applications in Academic Library Services:A Students' Feedback Survey",**Campus-Wide Information Systems**, Vol. 23 No. 1, Emerald Group Publishing Limited,
- Kim, S.H., Mims, C., & Holmes, K.P. (2006), "An Introduction to Current Trends and Benefits of Mobile Wireless Technology Use in Higher Education". **AACE Journal**, 14(1)
- Leung I. (2007), "Unwillingness-to-Communicate and College Students' Motives in SMS Mobile Messaging", **Telematics and Informatics** School of Journalism and Communication, The Chinese University of Hong Kong, Hong Kong, 24
- Licoppe C.& Heurtin P. (2001), Managing One's Availability to Telephone Communication Through Mobile Phones: A French Case Study of the Development Dynamics of Mobile Phone Use , **Personal and Ubiquitous Computing** , 5:99–108, Springer-Verlag London Ltd., internet adresi:<<http://delivery.acm.org/10.1145/600000/593594/10050099.pdf>>, Erişim tarihi:19.3.2013
- Ling, R., (2004) **The Mobile Connection: The Cell Phone's Impact on Society**. Morgan Kaufmann Publishers, San Francisco, CA
- Mayer, I. (2002), "Using Text Messaging to Improve Student Organization and Motivation", internet adresi.<<http://ferl.becta.org.uk/display.cfm?resID 2762>>>
- McQuail D.(2004), "**With more Hindsight: Conceptual Problems and Some Ways Forward for Media Use Research**", Action Theory and Communication Research; Recent Development in Europe, (Edit) Renckstorf K., Walter de Gruyter, Gumb H&Co.KG. 10785 Berlin.
- Oliver B., Goerke V. (2007), "Australian Undergraduates' Use and Ownership of Emerging Technologies: Implications and Opportunities For Creating Engaging Learning Experiences For The Net Generation", **Australasian Journal of Educational Technology**, 23(2), internet adresi:<<http://www.ascilite.org.au/ajet/ajet23/oliver.html>>
- Özaydın B., (2010), **Teknoloji Kültürü ve Etik**, Süleyman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- Özer, H., Özçomak, M. S. ve Oktay, E. (2005). "Üniversite Öğrencilerinin Cep Telefonu Hat Tercih Olasılığının Belirlenmesi: Atatürk Üniversitesi Örneği", **Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**. 7 (2).
- Özcan Y.& Koçak A. (2003) Research Note: A need or Status symbol? **European Journal of Communication** 18(2): 241–254.
- Riviere C.& Licoppe C. (2005), **From Voice to Text: Continuity and Change in The Use of Mobile Phones in France and Japan**, Richard Harper, Leysia Palen and Alex Taylor (Eds), *The Inside Text: Social, Cultural and Design Perspectives on SMS*, 103–126, Springer. Netherlands.
- Sarısakal M.N.,& Aydın M. A. (2003), "E-Ticaretin Yeni Yüzü Mobil Ticaret", **Havacılık ve Uzay Teknolojileri Dergisi**, Temmuz, Cilt 1, Sayı 2

Taşçı K.& Telli Ç. (2007), Bilgi Ekonomisinin Kuramsal Çerçevesi, XII'inci Türkiye'de İnternet Konferansı, 8-10 Kasım, Bilkent Üniversitesi, Ankara.

Telekom Haber (2008).. http://www.telekomhaber.com/haber.asp?haber_id=29874&tur Erişim tarihi: 01.06.2011

Thornton P., &Houser C. (2005), “Using Mobile Phones in English Education in Japan”, **Journal of Computer Assisted Learning**,vol.21, internet adresi<<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1365-2729.2005.00129.x/pdf>>

Yenigün M., (2009), “3 Boyutlu Yaşam Başladı”, **Atatürk Üniversitesi İletişim Dergisi**, Temmuz-Ağustos, İnternet adresi:< <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/oug/article/viewFile/4349/4173>>, Erişim Tarihi: 1.6.2011

Yıldız, M. (2006), “Kamu Siyasetleri Açısından Cep Telefonu Teknolojisi ve Mobil Devlet”,

Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt:24,

Wireless World Forum (W2F). Mobile Youth. 2002. The Definitive Guide to Developing Mobile Products For and Marketing to Young Consumers internet adresi:<www.w2forum.com>, Erişim Tarihi:02.06.2011

İnternet Kaynakları:

<http://www.turksan.com/wap.html/>

<http://www.webmastersitesi.com/>

<http://www.tuik.gov.tr>

<http://www.usakgundem.com/haber/56391>

http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/84.html